

renski pogoji ter tudi velika delavnost podjetja, ki je gradilo, zlasti pa pomoč in naklonjenost uprave gornjegrajskih posestev ljubljanske škofije z ing. Lojzeto Zumrom na čelu, so veliko pripomogli, da so bila vsa dela končana v tako kratkem času in da ni bilo nikakega večjega zastoja v prometu, ki bi sicer nujno sledil, kar je bilo posebno važno v lanski jeseni in letošnji pomladi, ko je bil tako močan izvoz lesa.

Kolikega pomena je za naš kraj in prav tako za ves gornjegrajski okraj, ki obsega vso gornjo Savinjsko dolino, novi most in z njim ustvarjeno novo važno cestno križišče, pa budi v gospodarskem ali turističnem oziru, bo lahko spoznal vsak tujec že ob samem pogledu na krasne in veličastne naprave, ko se približa biseru gornje Savinjske doline — Nazarjam.

Koliko več pa vedo o tem ostali krajevni činitelji, zlasti industrijski in turistični, kmetje, splavarji, podjetniki in prevozniki, o tem pa lahko sodijo samo oni, ki poznajo gospodarski pomen gornje Savinjske doline.

Nazarčani znajo ceniti novo pridobitev

In kako znamo ceniti Nazarčani sami to novo pridobitev, ki je še bolj povzdignila lepoto in slikovitost našega kraja in dala še močnejši pečat gospodarskemu razvoju tega važnega industrijskega, prometnega in v bližnji bodočnosti tudi turističnega središča gornje Savinjske doline, pa se lahko prepriča vsak, ki pride v Nazarje. In tudi ni človeka, ki se ob pogledu na Nazarje ne bi čutil skladnosti pokrajine z novimi napravami, ki so bile ustvarjene z resnim in skrbnim delom.

Po svetu

Ameriška oboroževalna mrzlica. Od 10. maja, ko so začeli Nemci svoj zmagoviti bliskoviti vojni pohod na zapad, se je polastila Združenih ameriških držav prava oboroževalna mrzlica, ki je podobna pred desetletji po Ameriki razširjeni zlati mrzlici. Tovarne za izdelovanje letal poganjajo iz tal kakor nekoč mesta iskalcev zlata na zapadu Amerike in na severnem polotoku Alaske. Vsako večje in že opuščeno poslopje popravijo z vso naglico in ga spremenijo v oboroževalno tvornico. Izračunali so, da bodo posedale Združene države v enem letu več tvornic za strelivo kakor celotni ostali svet. Vse tekstilne tvornice se ukvarjajo poleg izdelovanja tkanin s produkcijo streliva in raznih kemičnih izdelkov, kateri se potrebujejo za razstreliva. Ne-

dvomno so se prebudile Združene države dne 10. maja, ko so vdrli Nemci na Holandsko, iz povojnega spanja. Uredbe in zakoni, za katere bi bila sicer potrebna leta, kar dežujejo iz Washingtona in dežela, čeprav še ni v vojnem stanju, se pokori radevolje posegom v tolikanj poudarjano ameriško svobodo.

Mehiški katoličani so boj dobojevali ter dosegli zmago. Dolgo let so trpeli raznolika, tudi krvava preganjanja. Pa niso klonili v duhu in s svojo vztrajnostjo so zmagali. Ta zmaga kajpada ni popolna. To se bo zgodilo šele takrat, ko bodo levičarske (framesonsko-socialistično-komunistične) stranke premagane ter bodo katoličani zavzeli njihovo mesto v

javnem življenju. Tako daleč pa razvoj še ni napredoval. Levičarji so samo odložili orožje ter ne vodijo več javnega nasilnega boja zoper katolicizem. Proticerkveni zakoni so še vedno v veljavi, toda ne izvajajo se več tako strogo. Cerkve so večinoma vse odprte, javno bogoslužje se zopet lahko vrši, duhovniki so se vrnili v državo. To veselo vest so mogli duhovniki in zvesti katoliški verniki sporočiti sv. očetu, ko so bili nedavno od njega sprejeti v avdienci. Obenem pa se vodilni krogi mehiškega katolicizma ne vdajajo varljivim nadam, ker dobro vedo, da je levičarski sovražnik ne samo nasilen, marveč tudi lokav. Zato so ostali na oprezi.

Eden glavnih organizatorjev boljševizma umorjen

Iz Mehike je prispela vest, da je bil v tamkajšnji prestolnici izvršen atentat na Trockega, ki je bil eden od glavnih organizatorjev boljševizma, a je živel že dolgo let v prognanstvu.

Kje in kako je bil izvršen napad?

Napad je bil izvršen v vili pri mestu Mexico, v kateri je stanoval Trocki. Morilec je prihajal že nekaj časa na Trockijev dom in

moči, da je skočil proti vratom in jih skušal zapreti, da bi obračunal z atentatorjem. Toda napadalec je bil urnejši kot 60 letni Trocki in je zamahnil še parkrat po njegovi glavi.

Zadnje besede Trockega

Trockega so prepeljali po atentatu v brezupnem stanju v bolnico, kjer se je 21. avgusta tik pred smrtjo zavedel in izrekel besede:

»Prepričan sem, da bom umrl. Obdolžujem Stalina za ta umor. Stalin je potreboval mojo smrt, ker pripravlja zadnji odločilni napad.«

Kdo je napadalec?

Atentatorja je policija prišla. Izpovedal je, da se piše Frank Jackson. Je francoski žid, ki se je izdal za časnikarja in kemika in je prišel pred nedavnim v Mexico.

Ameriška policija je prišla morilčevu ženo Silvijo Agalov, ki živi v Njujorku. Agalova je bila nameščena v Trockijevem tajništvu, ko je živel Trocki v Parizu. Že tedaj se je spoznala z atentatorjem Jacksonom. Pred kratkim sta prejela Agalova in Jackson ogromno vsoto denarja iz Moskve. Morilec je tudi točno nastopal po navodilih, katera je prejemal od moskovskega vodstva komunistične stranke.

Iz življenja in delovanja umorjenega

Lev Davidovič Trocki se je pravilno pisal Leib Bronstein. Rojen je bil blizu Nikolejeva v Ukrajini 7. novembra 1879 kot sin židovskega veleposestnika. Že v dijaških letih ga je carska policija zaradi revolucionarnega delovanja leta 1899. poslala v Sibirijo, od koder je leta 1902. pobegnil v Anglijo. Leta 1903. se je pridružil manjševikom. Ko je bila leta 1905. revolucija, je bil predsednik petrograjskega sovjeta. Vendar je bil kmalu ujet ter

V Mexici umorjeni Trocki

se je izdal za njegovega prijatelja, v resnici pa je bil najet od Stalinovih zastopnikov.

Dne 20. avgusta je ta »prijatelj« udaril Trockega nenadoma z zidarski sekirici podobnim kladivom po glavi. Ko je udaril napadalec žrtev prvič, je imel Trocki še toliko

»Dovolite, da vas opozorim: zakon ne pravi nič o tem, koliko mora kdo pri licitaciji namakniti, da je veljavno. Vsak znesek, naj je še tako nizek, je veljaven.«

»Kaj pravite? Kdo pa ste vi?« ga je ošinil doktor Hudnik.

»Moje ime je doktor Kotnik, advokat iz Celovca.«

Hudnik je klecnl, ugriznil se je v ustnice in se okorno priklonil. — Poskusil je in udaril na druge strune.

»Saj revež še tisočaka ne spravi vkup,« je zaklical; »najprej naj dokaže, da more plačati, preden naj bi njegove neresne ponudbe obveljale!«

»Sem jaz tudi še tu; midva sva skup kupca,« se je oglašil Blaž, Matijev brat.

Matija pa, ki je ves čas zijal skozi svoj rešpetin na bližnje hribe, je dejal mirno, pa tako, da se je čulo po vsej dvorani:

»Če imam sam premalo denarja, mi ga dohtar Kožederec posodi po petnajst procentov, kolikor ga hočem.« Vse se je zakrohotalo.

Potem so spet začeli križem poprek vpiti:

»Prav tako, Matija!...« — »Za Matija sem jaz porok...« — »Jaz tudi!« — »Jaz tudi!« — »Matija velja za tri Hudnike.« — »Matija ima denarja ko slame.« — »Matija, ne daj se advokatu!« — »Ne kaži mu mošnje; drugače te obere.«

»Ha-ha-ha! Ha-ha-ha!«

V ta hrušč se je zadržal kanclist:

»Sedemdeset tisoč tri sto kron in deset krajcarjev k prvemu — k drugemu...«

»Sedemdeset tisoč štiri sto kron,« je udaril Hudnik srdito.

»Jaz dam en krajcar več,« se je oglašil Matija iz svojega kota.

»Ha-ha-ha-ha, hahahaha...«

»Sedemdeset tisoč pet sto.«

»In še en krajcar.«

»Sedemdeset tisoč sedem sto.«

»In še en krajcar.«

»En in sedemdeset tisoč.«

»In še en krajcar.«

»Vi ste goljuf!« je zdivjal advokat. »Vam ni za kup, vi bi le meni radi visoko nagnali.«

»Ne, jaz bi le hudika rad nagnal.«

Hahaha — hahaha.

»Pa ga dolgo naganjate,« se je nekdo oglašil.

»Za dobro reč je treba časa,« je odgovoril Matija.

»Pa mi za eno uro dol ali gor ne gre.«

Dvorana se je stresla od krohota.

»Živijo, Matija! — Le drži ga! — Pokaži mu, Kožederču!«

Šah se je kmalu razširil tudi v srednjo Evropo. Že v 14. stoletju je bil zelo razširjen na Češkem. Tedaj je ta igra veljala za grdo razvado, kakor kvartopirstvo. To sprevidimo iz pridig Jana Husa, ki je obsodil šahiste in jih uvrščal med druge grešnike. V srednjem veku šahovske figure niso bile takšne, kakršne so dandanes. Šahovnica je v srednjem veku predstavljala mesto Babilon. Rob šahovnice je pomenil mestno obzidje. Mesto, ki je bilo pravokotno, je imelo na vsakem oglu po en trdnjavski stolp. Vsa igra je predstavljala dvoje krajev, ki sta si stali nasproti in sta imela mejo po sredi šahovnice. V splošnem se je šahovska igra razširila šele v 19. stoletju, ko so tudi začeli ustanavljati

poslan v izgnanstvo v Tobolsko gubernijo, od koder je leta 1907. pobegnil na Dunaj, kjer je bil novinar. Leta 1914. je šel v Švico, pozneje v Pariz, od koder je bil leta 1916. izgnan v Ameriko. Po izbruhu revolucije leta 1917. je prišel nazaj v Rusijo. V juliju je vstopil v Leninovo boljševiško stranko ter bil eden izmed glavnih organizatorjev oktobrske revolucije, ki je pripeljala boljševike na oblast. Trocki je postal ljudski komisar za zunanje zadeve (zunanji minister) ter je vodil sovjetsko zastopstvo pri mirovnih pogajanjih v Brestu Litovskem. Od marca 1918. je bil narodni komisar za vojsko in mornarico (vojni minister). Znan je kot pravi ustanovitelj in organizator »rdeče vojske«, s katero je dobil državljansko vojno proti »belim« generalom, izgubil pa vojno s Poljsko leta 1920. Po Leninovi smrti leta 1924. je prihajal v vedno večja nasprotja z drugimi boljševiški voditelji, predvsem s Stalinom. S Kamenjevom, Zinovjevom in Radekom je tvoril odločno opozicijo v ruski komunistični stranki. Kot strog boljševik je zastopal stališče, da brez svetovne revolucije ni mogoče vzdržati boljševizma, zahteval je trdo roko proti kmetom ter hotel komunistično stranko nasloniti izključno na tovarniške delavce. V tem boju s Stalinom je podlegel, ker je večina stranke potegnila

Tako zgleda angleško pristaniško mesto po odletu nemških bombnikov

s Stalinom. Leta 1925. je moral odstopiti kot vojni komisar, oktobra 1926. pa izstopiti iz vodstva komunistične stranke. Novembra 1927. leta je bil izključen iz stranke, 1. 1928. izgnan v Turkestan, januarja 1929. pa iz Sovjetske zveze. Ker mu nobena druga drža-

va ni dovolila vstopa, je živel do leta 1933. pri Carigradu, nato nekaj časa v Franciji, dokler se ni dokončno preselil v Mehiko, kjer je živel v neki vili v Mexici. Poleg enajstih knjig je napisal tudi dolgo vrsto propagandnih član- kov in brošur.

Tako živijo iz Londona na deželo preseljeni otroci

Spominjajmo se v molitvah rajnih!

Član fantovskega odseka in cerkveni pevec umri na Keblju. Dne 21. avgusta se je poslovil za vedno od nas vrli mladentč Janez Capl. Bil je izbojen tenorist pri cerkvenem pevskem zboru in vnet član fantovskega odseka. Prihujljen je bil v celji župniji in prav posebno so ga še čislali fantje. Zdravja si je šel iskat v mariborsko bolnico, kjer pa mu niso mogli več pomagati. Njegovi zemeljski ostanke so bili prepeljani iz Maribora na Keblj, kjer počiva zraven svoje matere. Njegovega pogreba se je kljub slabemu vremenu udeležilo mnogo ljudstva, prosvetno društvo, fantovski odsek in celo odposlanstvo fantovskega odseka iz Čadrama z visokošolcem Ludvikom Leskovar na čelu. Ob odprtem grobu sta govorila pokojniku v slovo pred. g. župnik Panič Jožef in g. Leskovar. V ganljivih besedah sta orisala njegovo mlado življenje in ga postavila kot vzor vsem fantom. Po končanem nagovoru so fantje in dekleta zapeli nagrobnico. Bratom in sorodnikom naše sožalje!

Pogreb pridne učenke v Jarenini. Dne 21. avgusta smo položili k večnemu počitku Lizčko Herič, učenko osnovne šole v Jarenini. V spremstvu g. kateheta jo je spremljalo precejšnje število belo oblečenih součenk s šolsko zastavo.

Po kratki bolezni je podlegla vnetju slepiča. Bila je pridna in dobra učenka. Njen prerani grob smo zasuli s cvetjem in vencem. Neutolažljivi mamici, bratcema in sestrici izrekamo naše sožalje!

Ugledni posestnik umri v Dražencih pri Ptuj. Tukaj se je preselil v boljše življenje ugledni posestnik Blaž Gojkošek. Moška nedelja v mesecu ga je vedno videla pri mizi Gospodovi. Bil je skrben družinski oče, vobče spoštovan in prihujljen, kar je pričal tudi njegov pogreb. Na zadnji poti sta ga spremljala oba hajdinska gosposda in pokojnikov nečak p. Marijan iz Ptuja. Na sedmini se je nabralo 115 din za popravilo Marijinega svetišča na Ptujski gori, kamor je tako rad romal. Naj počiva v miru!

Skrbna knesčka mati umri. V Orešnjevcih pri Gornji Račgoni smo 16. avgusta sprejeli k večnemu počitku skrbno knesčko mater in gospodinjko Ivano Žnidarič. Sklaj 40 let je gospodinjila možu in obilnemu Jančarovemu posestvu. V zakonu je imela devet otrok, od katerih jih živi še sedem. Vsi so vzgojeni v krščanskem duhu. Naj bo Bog obilen plačnik pokojni mamici za vso njeno skrbnost in ljubezen! Zalujočim naše sožalje!

šahovske klube in organizacije, in tedaj so se tudi začeli prirejati prvi šahovski turnirji.

Telesna velikost in hrana. V skandinavskih deželah so v zadnjih letih proučevali telesno velikost povprečno 20letnih vojnih obveznikov. Telesna višina obveznikov je po statistikah iz let 1915. do 1938. stalno naraščala, in sicer na švedskem od 1718 do 1742 mm, na norveškem od 1706 do 1736 mm, na danskem od 1688 do 1712 mm. V tem času je bilo opaziti zastoj le v letih od 1930. do 1933., torej v dobi gospodarske krize, medtem ko se je krivulja v naslednjih letih spet strmo dvigala. Iz številke je razvidno, da je telesna višina neposredno v zvezi z načinom prehrane. Razlika je največja na Norve-

Doktor Hudnik je bil od same jeze ves zelen in rumen. Kar slinil se je, ker besede ni spravil iz sebe, pobral je klobuk in dežnik in planil skozi duri. Ljudje so žvižgali in ploskali, ko so videli, kako je advokat pogorel.

Zopet se je oglašil kanclist in se zadrl:

»En in sedemdeset tisoč kron in en krajcar k prvemu — k drugemu — ali ne da nihče več? — in — k tretjemu!«

Špetinov Matija je zlicital domačijo na Ledinah.

Po dvorani je zahruščalo, ljudje so ploskali in klicali:

»Živio Matija!« — »Živio novi Ledinek!«

Mirno in ne da bi koga pogledal, je šel Matija z bratom proti mizi, za katero so sedeli gospodje s sodišča; svoj rešpetin je nesel seveda s seboj in ga tiščal pod pazduho. Pred sodnikom sta moža našela štiri in dvajset tisoč kron in sta obenem izjavila, da bosta ostali denar položila v treh mesecih.

Potem so licitali še manjše Končnikove reči, pa to je bilo hitro opravljeno.

Blaž, Matijev brat, je osem dni nato prevzel gospodarstvo na Ledinah, medtem ko je šel Matija s svojim rešpetinom zopet po svetu.

X.

Tiho in mirno je bilo jezero. Tu pa tam je plaval kak čoln. Iz zelenja so kukale bele hiše z zelenimi oknicami. Na obrežju so se sprehajali letoviščarji.

To tišino pa je iznenada zmotil vrišč otrok. Spremljali so črno oblečenega, bradatega moža s smejočim obrazom in rdečkastim nosom. Ta se je menil z otroki o šoli, o spričevalih, o igrah, o mačkah, potrpežljivo je poslušal, kaj mu je zdaj eden, zdaj drugi pripovedoval in je bil med otroki sam kakor otrok. Vsakemu je vedel za krstno ime, vpraševal je, kako je staršem, posnel je ptičji glas in vabil ptiče iz grmovij, potem je spet zagnal nekaj krajcarjev, da so jih otroci lovili, pa je vselej skušal tako narediti, da so jih dobili najprej.

To je bil doktor Silan, ki je bil kmalu že štiri leta tu v Vrbi za zdravnika; v kratkem času si je pridobil zaupanje mladih in starih.

Ko je prišel s tropo do jezera, jim je veselo zaklical:

»Tako, pobiči in deklice, zdaj pa pojdite domov, dohtar ne utegne več. Lepo mi pozdravite doma! Srečno, otroci!«

»Srečno, gospod — srečno — srečno!« so ponavljali otroci in se razpršili kakor na povelje.

Po stezi, posuti s sivim peskom, sta prišla star gospod in gospa, letoviščarja z Dunaja. Že od daleč jima je zaklical zdravnik:

»Bog ga daj, gospod Medved! Klanjam se, gospa! Kako je? Je že vse dobro. Ni bilo nič hudega, sonce vas je malo bolj ogrelo pa vas je glava bolela. Imenitni ste na pogled.«